

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ-ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ (ΠΕΣ)

Το **Κέντρο Ερευνών Science-to-Marketing** του **Munster University** (Γερμανία) πραγματοποίησε έρευνα με θέμα τη συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίων και επιχειρήσεων, για λογαριασμό της **ΓΔ Education and Culture** της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στην έρευνα συμμετείχαν 6.280 ακαδημαϊκοί και εκπρόσωποι διοίκησης Πανεπιστημίων από 33 ευρωπαϊκές χώρες. Στόχος ήταν να δοθούν απαντήσεις σε ορισμένα βασικά ερωτήματα:

- Πόσο εκτεταμένη είναι η συνεργασία επιχειρήσεων και Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων.
- Γιατί μερικοί ακαδημαϊκοί είναι ιδιαίτερα δραστήριοι στα θέματα συνεργασίας Πανεπιστημίων και επιχειρήσεων ενώ κάποιοι άλλοι όχι.
- Ποιοι είναι οι παράγοντες που μπορούν να επεξηγήσουν την έκταση της συνεργασίας μεταξύ Πανεπιστημίων και επιχειρήσεων.

Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα της έρευνας, **η συνεργασία Πανεπιστημίων και Επιχειρήσεων (ΠΕΣ) στην Ευρώπη είναι ακόμη σε πρώιμο στάδιο**. Αρκετοί παράγοντες επηρεάζουν τον βαθμό ανάπτυξης της ΠΕΣ, όπως η κρατούσα άποψη για τα πλεονεκτήματα που προσφέρει, αλλά και ειδικότεροι παράγοντες όπως η ηλικία, το φύλο, τα χρόνια προϋπηρεσίας στο Πανεπιστήμιο, η επαγγελματική εμπειρία σε επιχειρήσεις, το είδος του Πανεπιστημίου, καθώς και η χώρα. Η γενική εκτίμηση, όμως, είναι ότι υπάρχει **σημαντικό περιθώριο για την ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ Πανεπιστημίων και επιχειρήσεων** μέσω της υιοθέτησης κατάλληλων στρατηγικών.

Η ενασχόληση των ακαδημαϊκών με την ΠΕΣ κινείται σε χαμηλό επίπεδο ή είναι ανύπαρκτη. **Κατά μέσο όρο οι ακαδημαϊκοί αφιερώνουν το 20% του χρόνου τους στην ΠΕΣ**. Η εικόνα αυτή είναι λίγο διαφορετική όσον αφορά τα Πανεπιστήμια, τα οποία στην πλειοψηφία τους αναλαμβάνουν δραστηριότητες ΠΕΣ σε κάποιο μικρό ή μεγαλύτερο βαθμό.

ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΠΕΣ

Το οικοσύστημα της ΠΕΣ περιλαμβάνει οκτώ διαφορετικούς τύπους μέσω των οποίων υλοποιείται η συνεργασία Πανεπιστημίων και επιχειρήσεων. Οι τύποι ΠΕΣ ταξινομούνται σε τρεις διακριτές ομάδες:

A. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ R&D

1. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ R&D

Ανάληψη δραστηριοτήτων R&D από κοινού με τις Επιχειρήσεις, παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, συνεργασία σε θέματα καινοτομίας, δικτύωση κ.α.

2. ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ R&D

Επιχειρηματική εκμετάλλευση των επιστημονικών αποτελεσμάτων του R&D, δημοσιοποίηση εφευρέσεων, κατοχύρωση πνευματικών δικαιωμάτων (πατεντών) ή λήψη ειδικών αδειών.

B. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

3. ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ

Μετακίνηση διδακτικού προσωπικού από Πανεπιστήμια σε επιχειρήσεις, καθώς και αντίστροφη μετακίνηση προσωπικού, στελεχών και ερευνητών από επιχειρήσεις σε Πανεπιστήμια.

4. ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Προσωρινή ή μόνιμη μετακίνηση φοιτητών από Πανεπιστήμια σε επιχειρήσεις.

Γ. ΛΟΙΠΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

5. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Δημιουργία ενός περιβάλλοντος μάθησης και ανάπτυξης ανθρώπινων πόρων που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας. Σε αυτό περιλαμβάνονται δράσεις ΠΕΣ για την ανάπτυξη συγκεκριμένων προγραμμάτων σπουδών, διοργάνωση διαλέξεων από εκπροσώπους ιδιωτικών και δημόσιων οργανισμών σε φοιτητές καθώς και προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης.

6. ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Παροχή από τα Πανεπιστήμια εκπαίδευσης σε ενήλικες και μόνιμη εκπαίδευση για την απόκτηση δεξιοτήτων και γνώσεων προσανατολισμένων σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες.

7. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ενέργειες των Πανεπιστημίων για τη δημιουργία νέων συνεργασιών και την ανάπτυξη καινοτομικής σκέψης σε συνεργασία με τις επιχειρήσεις.

8. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Συνεργασία Πανεπιστημίων και επιχειρήσεων σε επίπεδο διοίκησης του Πανεπιστημίου ή της επιχείρησης. Περιλαμβάνεται η ανάμειξη προβλεβημένων επιχειρηματιών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων των Πανεπιστημίων ή συμμετοχή τους σε ανώτατα όργανα διοίκησης Πανεπιστημίων, καθώς και αντίστοιχη συμμετοχή ακαδημαϊκών σε διοικητικά συμβούλια επιχειρήσεων.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι υπάρχει σαφής συσχέτιση ανάμεσα στους οκτώ τύπους ΠΕΣ. Δηλαδή εάν ένας ακαδημαϊκός δραστηριοποιείται σε κάποιο τύπο ΠΕΣ είναι αρκετά πιθανό ότι θα αφιερώσει χρόνο και σε κάποιον άλλο τύπο ΠΕΣ.

Γενικά, συνάγεται ότι **περισσότερο ανεπτυγμένοι είναι οι τύποι ΠΕΣ που προσφέρουν τα πιο άμεσα και μετρήσιμα πλεονεκτήματα**. Τόσο οι ακαδημαϊκοί όσο και τα Πανεπιστήμια δίνουν έμφαση στη **συνεργασία σε θέματα R&D** και τη **δυνατότητα εμπορικής αξιοποίησης των αποτελεσμάτων του R&D**, καθώς και σε θέματα **κινητικότητας των φοιτητών**, τα οποία έχουν άμεσο θετικό αντίκτυπο στους φοιτητές. Λιγότερο ανεπτυγμένοι τύποι ΠΕΣ είναι η δια βίου μάθηση, ο σχεδιασμός των προγραμμάτων σπουδών, καθώς και η κινητικότητα των Πανεπιστημιακών και η διακυβέρνηση.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΣ

Οι ακαδημαϊκοί και τα Πανεπιστήμια που συμμετείχαν στην έρευνα διατύπωσαν την άποψή τους σχετικά με τα πλεονεκτήματα της ΠΕΣ για τους συμμετέχοντες (φοιτητές, ιδρύματα, ακαδημαϊκοί). **Οι ακαδημαϊκοί αναγνωρίζουν τα αξιολογικά πλεονεκτήματα που έχει η πετυχημένη ΠΕΣ για τους φοιτητές και τις επιχειρήσεις**, καθώς και το γεγονός ότι η ΠΕΣ αποτελεί ένα μέσο για την εκπλήρωση της αποστολής που έχουν αναλάβει τα Πανεπιστήμια. Από την άλλη πλευρά, **οι ακαδημαϊκοί δεν αντιλαμβάνονται ιδιαίτερα πλεονεκτήματα της ΠΕΣ για τους ίδιους** τόσο σε σχέση με την αξιολόγησή τους ή τις πιθανότητες προαγωγής τους. Συγκεκριμένα, δηλώνουν ότι η ενασχόλησή τους με δραστηριότητες ΠΕΣ δεν βελτιώνει ιδιαίτερα τη θέση τους μέσα στο Πανεπιστήμιο, δεν αυξάνει τις πιθανότητες προαγωγής τους, ούτε αποτελεί στοιχείο για την αξιολόγηση της απόδοσής τους.

Από την πλευρά των Πανεπιστημίων, θεωρείται ότι **τα περισσότερα πλεονεκτήματα από την ΠΕΣ σχετίζονται με τους φοιτητές**, στη συνέχεια με τις επιχειρήσεις, ενώ μικρότερο ποσοστό αναφέρεται στην εκπλήρωση της αποστολής του Πανεπιστημίου.

Όπως προκύπτει από την έρευνα, **στις περιπτώσεις που υπήρχε θετική άποψη για τα πλεονεκτήματα της ΠΕΣ, ήταν αντίστοιχα υψηλό και το ποσοστό δραστηριοποίησης των ακαδημαϊκών και των Πανεπιστημίων.**

ΚΙΝΗΤΡΑ - ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η εδραιωμένη αντίληψη σχετικά με τα υφιστάμενα κίνητρα για την ΠΕΣ επηρεάζει την ανάληψη των αντίστοιχων δραστηριοτήτων ΠΕΣ. Πρακτικά, αυτό σημαίνει ότι οι ακαδημαϊκοί που θεωρούν ότι υπάρχουν αρκετά κίνητρα ΠΕΣ είναι γενικά πιο δραστήριοι σε σχέση με εκείνους που θεωρούν ότι υπάρχουν λίγα κίνητρα.

Τα ισχυρότερα κίνητρα για τους ακαδημαϊκούς και τα Πανεπιστήμια είναι εκείνα που αφορούν τη σχέση ανάμεσα στα Πανεπιστήμια και τις επιχειρήσεις και εστιάζονται στη δημιουργία κλίματος αμοιβαίας εμπιστοσύνης και δέσμευσης, στην ύπαρξη κοινών στόχων και κοινού συμφέροντος.

ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Η άποψη των Πανεπιστημιακών για τα εμπόδια στην ΠΕΣ δεν επηρεάζεται από τον βαθμό ενασχόλησής τους με αυτήν. Η πλειοψηφία θεωρεί ότι η **έλλειψη διαθέσιμων πόρων** και η **γραφειοκρατία μέσα στα Πανεπιστήμια** είναι τα πιο σημαντικά εμπόδια. Επιπλέον, πιστεύουν ότι τα Πανεπιστήμια έχουν την κύρια ευθύνη για τη χρηματοδότηση της ΠΕΣ και για αυτό τον λόγο το κύριο εμπόδιο της ΠΕΣ είναι εσωτερικό ζήτημα των Πανεπιστημίων.

Οι εκπρόσωποι των Πανεπιστημίων έχουν γενικά συγκλίνουσα άποψη για τα εμπόδια στην ΠΕΣ. Δηλώνουν ως βασικό εμπόδιο την έλλειψη χρηματοδότησης, ενώ δεν αξιολογούν τη γραφειοκρατία ως παράγοντα που δυσχεραίνει την ΠΕΣ. Θεωρούν επίσης ότι η χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων αυτών είναι ζήτημα κυρίως της κυβέρνησης, καθώς και ότι οι περισσότεροι περιορισμοί στην ΠΕΣ προέρχονται από τη σχέση Πανεπιστημίων με την Κυβέρνηση.

Από την άλλη πλευρά, **η επάρκεια πόρων χρηματοδότησης δεν είναι από μόνη της ικανή να ενεργοποιήσει την ΠΕΣ εφόσον απουσιάζει το στοιχείο της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και των κοινών στόχων, που έχει καταγραφεί από ακαδημαϊκούς και Πανεπιστήμια ως το ισχυρότερο κίνητρο για την ΠΕΣ.**

ΛΟΙΠΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΠΕΣ

Τα προσωπικά χαρακτηριστικά (ηλικία, φύλο, προϋπηρεσία κλπ.) των ακαδημαϊκών παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του βαθμού ΠΕΣ. Οι άντρες έχουν μεγαλύτερη ενασχόληση με ορισμένους τύπους ΠΕΣ, όπως η κινητικότητα των φοιτητών, η εμπορική αξιοποίηση του R&D, κινητικότητα η επιχειρηματικότητα και η διακυβέρνηση.

Παράλληλα, οι μεγαλύτεροι σε ηλικία ακαδημαϊκοί αναλαμβάνουν περισσότερες πρωτοβουλίες ΠΕΣ σε σχέση με τους νεότερους. Επίσης, παράγοντες όπως η προϋπηρεσία στο Πανεπιστήμιο, η προϋπηρεσία σε επιχειρήσεις, το γνωστικό αντικείμενο, το είδος του Πανεπιστημίου ή η χώρα επηρεάζουν την έκταση της ΠΕΣ. Γενικά, τη μεγαλύτερη δραστηριοποίηση σε όλους τους τύπους ΠΕΣ παρουσιάζουν ακαδημαϊκοί με πάνω από 10 χρόνια προϋπηρεσίας στα Πανεπιστήμια, όσοι εργάζονται στους κλάδους τεχνολογίας, καθώς και όσοι έχουν εργαστεί για αρκετά χρόνια (>10) σε επιχειρήσεις.

ΤΡΟΠΟΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΣ

Η ενθάρρυνση της ΠΕΣ μπορεί να επιτευχθεί μέσα από ενέργειες όπως:

- **Ενίσχυση των πλεονεκτημάτων της ΠΕΣ για τους ακαδημαϊκούς** και παροχή κινήτρων ώστε να εργαστούν μαζί με τις επιχειρήσεις και η αξιολόγησή τους να σχετίζεται και με την ανάληψη πρωτοβουλιών ΠΕΣ.
- **Μείωση ή εξάλειψη των κυριότερων περιοριστικών παραγόντων**, ειδικά όσον αφορά τη διαθέσιμη χρηματοδότηση και τις γραφειοκρατικές διαδικασίες.
- **Ενδυνάμωση των σχέσεων αμοιβαίας εμπιστοσύνης** ανάμεσα σε ακαδημαϊκούς και επιχειρήσεις.
- **Ενθάρρυνση των ακαδημαϊκών ώστε να αφιερώνουν περισσότερο χρόνο δουλεύοντας για τις επιχειρήσεις** και πρόσληψη από τα Πανεπιστήμια προσώπων που πληρούν τις προδιαγραφές ενασχόλησης με την ΠΕΣ.
- Προτεραιότητα για τα Πανεπιστήμια και τις Κυβερνήσεις στην **ανάπτυξη των μηχανισμών** που υποστηρίζουν την ΠΕΣ.
- **Μελέτη περιπτώσεων επιτυχούς ΠΕΣ** στις χώρες που έχουν αρκετά τέτοια παραδείγματα και μεταφορά τεχνογνωσίας σε άλλες χώρες.

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΕΣ

Η έρευνα παρουσίασε επίσης 30 καλές πρακτικές, μεταξύ των οποίων:

- **Βόρεια Ευρώπη** – Φινλανδία (Hermedia Ltd – Tampere University): Πλατφόρμα Demola - Συνεργατικό και πολύτομεακό περιβάλλον καινοτομίας, όπου φοιτητές από 3 περιφερειακά πανεπιστήμια αναπτύσσουν επιδείξεις καινοτόμων μοντέλων υπηρεσιών και προϊόντων βασισμένων σε τοπικές μικρομεσαίες ή/και μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις. Στα πρώτα 2 χρόνια λειτουργίας δούλεψαν πάνω από 500 φοιτητές και παραδόθηκαν πάνω από 110 έργα.
- **Δυτική Ευρώπη** – Γαλλία (περιφερειακές μικρομεσαίες επιχειρήσεις – National Polytechnical Institute of Lorraine): Promotech Living Lab - Ζωντανό εργαστήριο που προσφέρει ανοικτή καινοτομία οδηγούμενη από τους τελικούς χρήστες, ενσωματώνοντας τις ανάγκες της αγοράς νωρίς στη διαδικασία ανάπτυξης της ιδέας και οδηγώντας σε επιχειρηματίες νέου τύπου που καθοδηγούνται και επηρεάζονται από τους πελάτες. Υποστηρίχθηκαν 181 επιχειρηματίες και δημιουργήθηκαν 41 επιχειρήσεις και 80 νέες θέσεις εργασίας - φιλοξενούνται 34 επιχειρήσεις με 460 εργαζόμενους.
- **Νότια Ευρώπη** – Ιταλία (Milan Polytechnic): Γραφείο Μεταφοράς Τεχνολογίας - Εμπορική αξιοποίηση αποτελεσμάτων R&D, υποστήριξη δραστηριοτήτων μεταφοράς τεχνολογίας από μία δυναμική ομάδα εξειδικευμένων στελεχών ιδιαίτερα κινητοποιημένων και προσανατολισμένων στα αποτελέσματα. Κατοχυρώθηκαν 500 πατέντες και δημιουργήθηκαν 20 spin-off επιχειρήσεις οι οποίες δημιουργούν περίπου 11 εκατ. Ευρώ τζίρο ετησίως.
- **Ανατολική Ευρώπη** – Βουλγαρία (Technical University of Sofia): Κέντρο Μεταφοράς GIS - Πρωτοπόρος οργανισμός στη μεταφορά τεχνολογίας και την εμπορική αξιοποίηση R&D, στοχεύοντας στην ανάπτυξη δικτύου κέντρων μεταφοράς σε όλη τη Βουλγαρία προσφέροντας υποστήριξη οικονομική, κανονιστική, εκπαιδευτική και διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων. Δημοσίευση 23 προφίλ μικρών επιχειρήσεων, ερευνητικών ινστιτούτων και πανεπιστημίων, λήψη 19 προσφορών τεχνολογίας, και δημοσίευση 23 προφίλ πηγών τεχνολογίας και διαμεσολαβητών.

Η ΠΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η παραπάνω έρευνα του Munster University καταδεικνύει ότι ενώ η Ελλάδα σήμερα καταλαμβάνει την 21^η θέση μεταξύ 24 Ευρωπαϊκών χωρών στην έκταση της ΠΕΣ, εν τούτοις στα κίνητρα για την ανάπτυξη της ΠΕΣ καταλαμβάνει την αρκετά υψηλότερη 16^η θέση. Τα κίνητρα όμως αυτά εκμηδενίζονται από τα πολύ ισχυρά εμπόδια στην ανάπτυξη της ΠΕΣ στην Ελλάδα, οι οποίοι κατατάσσουν τη χώρα μας στην 1^η αρνητική θέση μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών στον τομέα αυτό. Η σημαντικότερη αιτία για την περιορισμένη έκταση της ΠΕΣ στην Ελλάδα δεν είναι επομένως η έλλειψη κινήτρων, αλλά η ύπαρξη ισχυρών εμποδίων.

Το **British Graduates Society** αποφάσισε να ερευνήσει την ελληνική αυτή ιδιαιτερότητα. Στην έρευνα συμμετείχαν νέοι και νέες πτυχιούχοι οι οποίοι αποφάσισαν πρόσφατα να δραστηριοποιηθούν επιχειρηματικά για πρώτη φορά στη χώρα μας, κυρίως στον τομέα της παροχής καινοτόμων υπηρεσιών. Το 74% του δείγματος κατέχει μεταπτυχιακό ή και διδακτορικό τίτλο. Διερευνήθηκαν ειδικότερα 5 τύποι ΠΕΣ:

1. συνεργασία για R&D,
2. εμπορική αξιοποίηση R&D,
3. κινητικότητα Πανεπιστημιακών,
4. κινητικότητα φοιτητών,
5. Δια Βίου Μάθηση.

Από την έρευνα του British Graduates Society εξήχθησαν τα παρακάτω κύρια συμπεράσματα:

- Παρά το γεγονός ότι η διάδοση της ΠΕΣ στην Ελλάδα εκτιμάται ως χαμηλή, οι επιχειρηματίες θεωρούν ότι εν δυνάμει έχουν πολλά να κερδίσουν από μια τέτοια συνεργασία με τα Πανεπιστήμια.
- Ειδικότερα, η ωφέλεια από την ΠΕΣ στην Ελλάδα εκτιμάται ότι θα είναι πάρα πολύ μεγάλη, τόσο για τα Πανεπιστήμια όσο και για τις επιχειρήσεις.
- Η Ελλάδα υστερεί στην κινητικότητα Πανεπιστημιακών και στην παροχή Δια Βίου Μάθησης, ενώ πολύ σημαντική κρίνεται η ανάπτυξη συνεργασιών για R&D.
- Στα εμπόδια για την ανάπτυξη της ΠΕΣ, τα οποία αποτελούν τον σημαντικότερο παράγοντα για την περιορισμένη της έκταση στην Ελλάδα, κυριαρχούν η γραφειοκρατία στο περιβάλλον των Πανεπιστημίων και η έλλειψη χρηματοδοτικών πόρων. Παρατηρείται ότι οι άνδρες του δείγματος κατατάσσουν ως πάρα πολύ σημαντική τη γραφειοκρατία, ενώ οι γυναίκες κατατάσσουν υψηλότερα την έλλειψη χρηματοδοτικών πόρων.
- Το χρησιμότερο μέτρο για την ανάπτυξη της ΠΕΣ στην Ελλάδα είναι η προβολή επιτυχημένων καλών πρακτικών, ενώ ακολουθούν τα υποστηρικτικά χρηματοδοτικά μέτρα και οι φορολογικές ελαφρύνσεις.

